

MI AZ, HOGY?... MI AZ, HOGY!
Szabálytalan kérdezz-felelek az Ars Sacra Fesztivál köszöntésére
(Lackfi János)

1. Mi az, hogy művészet?

A művészet az, amikor a művész kebléből felfakadnak a csillagkocsányos borzongások, az éjmély-szempillájú alkony-csillagrózsa-mályva örvénylő krátere, továbbá a csillámló vízesés partján fakadó pompázatos és hamvas szivárványvirágok bíbora, továbbá az örök szépség sudár ívű hajlongása meg tarkahímű pillangók kéjmámortól sugárzó libegése az izzó firmamentumon, mi van, tesó, elvesztetted a fonalat? Szóval ez ilyen elvont dolog, érted?

A művészet az, ami érdek nélkül tetszik, mert hát igazán nem nevezhető érdeknek az a semmi kis honor meg az oda-vissza úti, ráadásul dízelesünk van, alig eszik valamit, mi is alig eszünk valamit, a művészetből élünk, alig élünk, meg a posztamensek bekerülése meg az a valamicske anyagköltség, pirospaprikára, szalonnára bicskahegyről, a művésznek se ingyen adják a párizsit a bótban, na persze ki eszik ma már párizsit, kutyák-macskák, nem igaz?

A művészet az, hogy szerzünk egy ügyesen pályázó kiscsajszit, összecsapunk egy baba EUs projektet, mondjuk kirakunk egy budit a főtérre, konfettit meg pirospaprikát fújunk belőle az arrajárókra meg illatokat meg bűzöket, aztán lefilmezzük az emberek visítozását, ijedezését, röhögcsélését, és benyomatjuk a videofelvételt egy menő galériába, megnyitja egy jóarc művészettörténész, akivel este leisszuk magunkat egy kocsmászati műintézményben, este csapunk egy nagy számlagyárat, mindent szépen levarrunk, ő cége, te céged, én cégem, én cégem, én cégem, én igen nagy cégem, szétdobjuk a lóvét annyifelé, ahányan vagyunk, aztán fogd a pénzt, és fuss!

A művészet egyfajta világszemlélet plusz egyfajta technikai felkészültség, mondjuk állsz egy állványon, rád irányítva öt izzasztó reflektor, arcodra festve egy ősi indián totemoszlop mintázata, füledben egy ezüst, egy arany és egy türkiz pávatoll, mindegyikkel egyszerre öt karikát pörgetsz a levegőben, vagyis összesen tizenötöt, a másik kezeddél pezsgőzöl, de a nyelveddel egy gitárt pengetsz, svédül énekelsz egy dán népdalt, és minden második szaltónál torkod szakadtából elüvöltesz egy Shakespeare-szonettet, szóval a művészet, az nem olyan, amit bárki meg tud csinálni...

A művészet olyan, amit bárki meg tud csinálni, a lépteink véletlenszerű nyoma az aszfalton eső után, az is művészet, a szű labirintusai a fakéreg alatt, az is művészet, a leheletek vatta-kavargása télen, az is művészet, ki kellene önteni gipszből, aztán bronzból, amit pőfékelünk, és köztéri szobrot állítani belőle, a falevelek végtelen színskálája, az is művészet, egy véletlen csók, amit elkapnak a párizsi utcán, az is művészet, a lelőtt katona a halál pillanatában (már majdnem elejtí, de még mindig fogja puskáját), az is művészet, szóval minden, aminek köze van az élethez meg még a halálhoz, tudod?

A művészet az, amikor valaki odaül a zongorához, és simán le tudná játszani Bachot meg Rachmanyinovit meg mindent, de ehelyett négy perc harminchárom másodpercig nem zongorázik semmit, pontosabban négy perc harminchárom másodpercig zongorázza a semmit, tiltakozásul az ellen, hogy mindeddig aki zongorista egy koncerten leült egy zongora elé, még mindig játszott valami szépet vagy valami csúnyát-de-újat, netántán szépet-és-újat, úgyhogy a nemzongorázásnak abban van az ereje, hogy sokkal könnyebb lenne valamit megcsinálni, mint nem, és mi mégis a hallgatást választjuk, viszont elalvás előtt ki hallgatja John Cage csendjét, nem?, inkább Mozart hangjegyeit, amelyek a császár és király szerint túl sokan vannak, pontosabban a legtöbben mégis John Cage csendjét hallgatják elalvás előtt, pontosabban az Úristen csendjét, aki valamivel John Cage előtt leült ahhoz a zongorához, és lejátszotta rajta a csendet, még pontosabban az Úristen már akkor képes volt lejátszani a csendet a zongorán, amikor zongora még nem is létezett.

A művészet az, hogy amikor Schönberget bevonultatták első világháborús katonának, és megkérdezték, mi a szakmája, azt mondta, zeneszerző, és amikor tovább kérdezték, hogy miért nem választott valami jobb szakmát, akkor azt felelte, hogy ő választott volna, de ezt nem volt, aki megcsinálja helyette, és persze akad, aki nincs oda a dodekafóniától, és beutalta volna Schönberget zöldségesnek vagy bankhivatalnoknak, de akkor a tizenkét fokúságot megcsinálja valaki más, egy zöldséges vagy egy bankhivatalnok, nem ússzuk meg, nem úszhattuk meg Marcel Duchamp sámlira felszerelt biciklikerekét és piszoárját sem, eljön, aminek el kell jönnie, lényeg, hogy MI megcsináljuk azt, amit NINCS, aki megcsináljon helyettünk.

A művészet az, hogy a katedrálisok szobrászai a több emelet magasban álló szobrok hátát is aprólékosan kifaragják, a hajuk alját szépen kikerekítik, a ruhák prémszegélyét kicsipkézik, bár ezt a galambokon és a Jóistenen kívül senki nem láthatja. Ők nem a szájtátiaknak vagy a Turizmus Zrt-nek dolgoztak, nem is a fővállalkozónak, sokkal inkább a legfőbb vállalkozónak, aki néha a mai napig végigosan a párkányokon a lovon kepesztő királyok, az apostolok és kőangyalok között, és jó gazda gyanánt kedvtelve végigsimítja a cizellált részleteket.

2. Mi az, hogy szakrális?

Szakralitás... Asszem, az olyan emberke, aki a mások lelkébe turkál meg minden? Ja, hogy az a pszichológus. Aha... Akkor az, aki ilyen gondolatokat izé, variál az életről meg a halálról meg ilyenek? Ja, filozófus. Aha... Vagy aki ilyen földmérést csinál, meg hogy mikor tör ki a vulkán a National Geographicon? Ja, geológus? Aha... Akkor mindegy. Teológus? Nem, ezt még nem hallottam. Mik vannak!

A szakralitás az nem ám ilyen keresztény cuccos, hanem ott volt Merkúr, az agyafúrt kis tolvaj, aki elcsente a lángot az istenektől, és odaadta az embereknek, ez a szárnyas csülkű kis küldönc fel-alá röpkörészik az emberek meg az istenek között, és amikor a tudattalanodtól információt kapsz, és az tudatossá válik, na, azt a csöpp fényt ő gyűjtötte a buksidban, úgyhogy félre az álszentséggel, ne legyél olyan merev és hivatalos, ez egy tök laza dolog, dőlj hátra, és helyezd kényelembe magad!

A szakralitás, az arról szól, hogy ne rágd a körmödet a templomban, mert nyakon váglok, hát nem tudsz viselkedni, nézd, a néni már grimaszol is, és persze, hogy pisszeg, amikor folyton sutyorogsz, itt csak a pap beszél, neki szabad, meg lesznek énekek is, legalább tátoj, ha nem ismered őket, meg vagyok veled áldva, ne fordítva fogd legalább az énekeskönyvet, egy rendes ruhád nem volt otthon?, mit szólna szegény nagypapa, ha élne, tudom, hogy nem él, akkor nem a gyászmiséjén ülnénk, de legalább egy hosszabb nadrágot vehetél volna, kinn van az egész combod, édes jó Istenem, ha még fel is fázol, nem tudom, mit csinálok veled, és tedd el a mobilod, nem baj, ha unalmas, én is unom, mégse mobilozok, remélem, legalább kikapcsoltad, nem, ne is pittyegjen, ha üzenetet kapsz, Jézus ereje, ne hagyd el, de nehéz ezekkel a kölykökkel!

A szakralitás, hát azzal úgy van, hogy tegyük a szívünkre a kezünket, most kinek van ideje templomban üldögelni vasárnap délelőtt, mikor egy rendes háziasszony az ebédet főzi meg házat csapja gyorsan rendbe, meg szaladj ki, fiam, egy-kettő, borért, mindjárt ideérnek apádék, de lenn ne ragadj nekem megint a pincében, mint a múltkor, úgy kellett felhozni, nem mozgott a lába, azt mondta, elzsibbadt, de az enyém is elzsibbadt volna, ha annyit iszom, ezt nem hiszem el, szalvéta sincsen itthon, valamelyik elhasználta zsebkendő helyett, na mars le gyorsan a CBA-ba, zsebkendőt is hozzá akkor már, a vasárnap, az szent, az a családról szól, nem vagyok én luxusmadám, hogy az Adidasomat koptassam a templompadban, otthon meg csak ússzon minden, és ereszd el a hajam...

A szakralitás az egy rész, amit elkülönítesz, mondjuk mint ahogy az uzsonnád felét elteszed délutánra, mert most még nem vagy nagyon éhes, de most van az uzsizsünet, és enni azért mégis kell valamit, mert hosszú lesz a délelőtt, és szétmar a gyomorsav, de ha előre mindent felzabálsz, akkor meg délutánra bele fogsz pusztulni, úgyhogy tegyél szépen félre valamennyit, szóval egy kicsi, belső rész, ami csak a tiéd meg az Istené, amolyan szentély, de ne gondold nagy dologra, egy hely, ahol nem fogsz belepusztulni, és ilyen helyre néha mindenkinek szüksége van.

3. Mi az, hogy ars sacra?

Ars Sacra, tudom ám én, volt nekünk régen olyan a vikenden, két méter magasra is megnőtt, pompás virágokat hozott, ilyen tenyérnyieket, ni, hálás egy kúszónövény, csak ha már leszáradt, mindenholon le kell tépdetni a kapaszkodó indáit, a szomszéd agronómus volt, tőle tanultam ilyen latin kifejezéseket, nem is nézné ki belőlem, mi?

Az Ars Sacra mérgező nyálú ősgyík, igazából már többször kipusztult, de mindig találtak egyet a lefolyóba öntve, mert az emberek felelőtlenek a kisállattartásban, egy kifejlett példány aztán öt méter hosszú is lehet, nem egy szép állat, aki cucci képeket akar küldözni, hanyagolja!

Az Ars Sacra olyan fura, ingyen van a művészet, de még a tök menő koncertek is, és nulla forintért megkapod, mint a levegőt meg a vizet, és ott csapdossa neked a billentyűket a Ránki vagy a Bogányi vagy a Szakcsi meg hegedál a Kelemen Barnabás, akikre különben kifizetnéd a gatyádat. És bemész egy templomba, és ott csak úgy van a zene, és legeltetheted a szemedet meg a füledet meg a szívedet ha van olyan. Mármint szíved az biztos, de hogy legel-e, mint egy tehén, azt nem tudom. Meg hogy van kis koncert meg nagy koncert meg közepes meg Anima Musicae, és ilyen tök fiatalok tök normálisan nem csak gördeszkáznak meg hegedülnek, de lehet, hogy

gördeszkáznak is, már közben biztos nem, mert gördeszkázva baromi nehéz hegedülni meg idiótán is nézne ki egy templomban, bár menő lenne, az száz.

Az Ars Sacra, az olyan, hogy nincs lehetetlen, mert azt azonnal szállítjuk, a csodákra viszont egy csöppet várni kell, kedves hölgyek keringenek egyforma kendővel a vállukon, baromi sokat szerveztek meg telefonáltak, égneek állt a hajuk tőle, de ez nem látszik rajtuk, tök rendesen áll a hajuk, és ha a híres zongoraművész éhes, akkor valaki befőttesüvegben hozza neki a leveskét, mint József Attila mamája a kegyelmeséktől a vacsorát, és ha a Halászbástyán spontán gyülekezni kezd a tömeg, abból az lesz, hogy erdő mellett estvéledtem, subám fejem alá tettem, pedig a Várban sem erdő nincs nagyon, se subája nincsen senkinek, mégis egyre többen bekapcsolódnak és zeng a környék, és a külföldiek kérdezzgetik egymást, hogy dujunó, vandörfül, vatizdisz, úgy hívják, flashmob, vagyis villámcsődület, de nem a villámokat csődítik össze, hanem a produkció csődül össze villanat alatt, és a báméskodókat is összecsődíti, mint a villám.

Az Ars Sacra, az egylényegű három személy, Márta meg Ildikó meg Ilcsi, egyazon lelkület három arccal, és a közöttük folyamatosan keringő gömbvillám, a szeretet, mely egybetart napot és minden csillagot, mert művészet nélkül tud élni az ember, csak minek él az olyan, aki nem tudja, mi a jó, mert művészet nélkül süket és vak mindenki, és ha egy hatalmasabb valósággal nem szembesülünk, akkor törpék maradunk, és négykézláb közlekedünk, pedig már Darwin is megmondta, hogy az ember felegyenesedett, és most akkor minek járnánk mégis földre szegezett szemmel, elguruló forintokat, piszkos cipőket és koszos aszfaltot sasolva.

Az Ars Sacra az olyan, hogy 2007-ben, amikor elindul, 4000 látogató vesz részt 37 eseményen, 1 településen, majd négy éven belül 24.000 látogató 160 eseményt látogat 51 településen, és ez így dagad tovább, lavina, cunami, lavinacunami, szerintem a hurrikánokat Magyarországon is női nevekkkel kellene ellátni, csak nem Katrina meg Rita meg Wilma, hanem Márta meg Ildikó meg Ilcsi, és van már Ars Sacra gyufa és Ars Sacra kisbicska, és Ars Sacra konzervnyitó és Ars Sacra slusszkulcs minden autótípushoz, és most akciós az Ars Sacra gyümölcs, csupa ég és föld között csüngő, hazai termék, ötven templomban egyszerre zenél Johann Sebastian Bach, nem baj, hogy meghalt már, mert nem hal meg többé soha, és van Pro Musica lánykar meg Kaláka meg Misztrál meg Boldog Teréz anya-szobor meg szerelmesvers-estek kifulladásig, mert a művészet lemossa a lélekről a mindennapok porát.

Az Ars Sacra, az olyan, hogy nyitottak a kapuk, most pláne, mert ez egy megnyitó, és ha megnyílik, akkor meg is lesz nyílvá, csőstül jönnek a programok, bokáig gázolunk bennük, aztán térdig, aztán derékig, aztán nyakig, aztán bele is fulladhatunk, ha akarunk, vagy Jézus módjára járhatunk a tetejükön, ha van merszünk, Mózes módjára kettéválaszthatjuk az özönt, ha van erőnk, Noé módjára bárkát ácsolhatunk és hajókázhatunk rajta, ha van kitartásunk, szóval nyitott kapukat döngetünk, az Ars Sacra több mint fesztivál, az Ars Sacra a mindennapok megoldása, az Ars Sacra áll önhöz a legközelebb, Ars Sacra, itt a legkisebb hang is számít, Ars Sacra, az árak annyira a földön járnak, hogy minden szinten szinte ingyen, sőt, teljesen ingyen, az Ars Sacrának mindenre

van kész ötlete meg félkész meg olyan, ami csak most készül el, hiszen a művészet, az még nem készült el, az folyamatos építkezés, hangról hangra, szóról szóra, ecsetvonásról ecsetvonásra, ahogy a világ sem készült el, minden zszibong és zszizseg és kering, törékeny egyensúlyokban és kölcsönhatásokban és rezzenő figyelemben gondolta el Teremtője, ez itt az állandóan mozgásban lévő teremtett világ fesztiválja, ez egy szent fesztivál, még a szentek is fesztiválóznak, az angyalok illedelmesen emelgetik a köntösük szegélyét, és körtáncot járnak, becsatlakozhatunk, még nem késő, sosem késő, és nem is korán, minden éppen időben van, mert minden pillanat az összes pillanat, mert úgy áll meg az idő, hogy körbepörögi közben a világot, nem érted? én se értem, nem kell mindent érteni, elég érezni és vele táncolni, most és mindörökké, amen.